

בצורת הפתח ולחי וקורה. [נפסי ביראות, אעפ"י שאין ברוחבן ט"ז, שכן משמע מסתימת המשנה שמדובר בכל פסים, גם אלו שאין בתוכן רוחב ט"ז אמה – י"ל שאם רשות הרבים מקפת הפסים מכל צד, הרי שם רשות הרבים יש על הכל והיא בוקעת בין הפסים ומבטלתם. גם י"ל שמפני שאינן מחיצות גמורות אלא פסים, מתבטלות בקל בבקיעת רבים. וכ"מ בר"ן].

'שבילי בית גלגול (הריטב"א גרס: גלגל)... כל שאין העבד יכול ליטול סאה של חיטין... אילימא רבנן, השתא ומה התם דניחא תשמישתא אמרי רבנן לא אתו רבים ומבטלי לה מחיצתה, הכא דלא ניחא תשמישתא לא כל שכן?! משמע שאותם שבילים תלולים הרי הם כאלו המתלקט עשרה טפחים מתוך ארבע אמות, שעל כן לחכמים רשות היחיד הם (ר"ן ועוד).

ואם תאמר, אם כן מדוע צריך שהעבד אינו יכול ליטול סאה ולרוץ? י"ל שהוא הוא השיעור; כל שאין העבד יכול ליטול היינו מתלקט עשרה מתוך ארבע (ר"ן. וע' גם ר"ש טהרות ו, טו; תו"ח). והתוס' פירשו שאם העבד יכול לרוץ, אפילו מתלקט עשרה מתוך ארבע נוח תשמישו קצת והרבים מבטלים המחיצות לרבי יהודה.

'כל היכא דלא ניחא תשמישתא מסרה ליחיד'. ואם רצו המצרנים לסתמן וליטלן לעצמם – הרשות בידם, וכיון שכן אינם דומים לדגלי מדבר שהיה מסור לרבים (עפ"י ריטב"א).

'אבל לבור היחיד עושין לו מחיצה'. דברי רבי עקיבא. רבי יהודה בן בבא אומר... ולשאר עושין חגורה גבוה עשרה טפחים'. יתכן שנקט 'חגורה' משום שמתירים לו על ידי חבלים, כפי שאמר חנניה (לעיל יח.). 'חבלים לבור'. ורבי עקיבא שנקט מחיצה, אינו מתיר ע"י חבלים אלא במחיצת שתי וערב (כן צדד הריטב"א, וכן פירש ריבב"ן. וכן מורה לשון רש"י והא"ו והר"ד. ואולם מהתוס' ור' יונתן נראה שהכוונה למחיצה ממש, ו'חגורה' בא לומר שיקוף מכל צד, שלא כפסים).

דף כג

'שומירה' – בקביעות. 'או בית דירה' שבעל הבית דר שם, אפילו רק לפרקים (רבנו יהונתן). ור"ח בן שמואל כתב שידורו שם תדיר. ולדבריו החידוש ב'בית דירה' הוא אעפ"י שהוקף ולבסוף פתח, ואפילו בגינה שהורעים מבטלים הדירה (ערשב"א).

'אפילו אין בה אלא בור, שיח' להתקבץ בהם מי גשמים, שנראה שלצורך אדם הוקפה. 'או מערה' – להסתופף תחתיה מפני החמה ולהתענג בה (רבנו יהונתן).

זאפילו היא כבית כור' – אבל לא יותר (כמבואר בגמרא להלן כו.).

(ע"ב) 'כי תנן נמי מתני' [יתר על] פי שנים ברחבה תנן'. אינו משבש לשון המשנה אלא מפרשה; רבי אליעזר במשנה התייחס לחצר המשכן [ולא על שבעים אמה ושיריים שדיברו בה התנאים שלפניו] שממנה למדנו שיעור בית סאתים, ועליה אמר שאם היה ארכה יתר על רחבה אפילו אמה אחת – אין מטלטלים בתוכה (ר"ן).

ואולם דברי רבי יוסי ודאי אינם מתפרשים על חצר המשכן, לומר שיועיל פי שנים מצורת החצר. אלא רבי אליעזר בלבד שנה משנתו במקום אחר וקאי אהצר המשכן, והובאו דבריו במשנה כלשונו.

נָטַע רוּבוּ – הרי הוא כחצר ומותר. ודוקא בגלל שהקיפו לדירה, אבל אילן בפני עצמו המשמש להסתופף בצלו, אין נחשב משום כך 'מוקף לדירה' (עפ"י חרושים ובאורים).

לר"ש נמי כיון דנזרע רוּבוּ הוי ההוא מעוטא בטיל ליה לגבי רוּבוּ והוה ליה קרפף יותר מבית סאתים ואסור... אין להוכיח מכאן לכל מקום, שהמיעוט הבטל לגבי רוב מצטרף אליו ומשלים את שיעורו, כמו כאן שהמיעוט שאינו זרוע מצטרף לרוב הזרוע ועושהו כיותר מבית סאתים זרוע – כי כאן אין אנו דנים משום 'ביטול ברוב' או מדין 'הלך אחר הרוב' אלא מדין 'רובו ככולו'; כלומר דבר אחד המורכב מרוב ומיעוט שונים, שמו נקבע לפי החלק המרובה. הלכך בדין זה אף המיעוט משלים לרוב מפני שהכל דבר אחד, אבל תערובת של רוב ומיעוט שאנו באים לדון משום ביטול ברוב, י"ל שהמיעוט המעורב אינו מקבל את שם הרוב הלכך אינו מצטרף אליו ומשלימו, וכמו שכתבו התוס' בזבחים עה (עפ"י קהלות יעקב עירובין ט זבחים לד. ע"ש. וע' סברא נוספת בשו"ת אבני נזר או"ח תפז, יד. וע"ש תפג, ז).

וע' בבאור הלכה (ט ד"ה אלא. ושם במשנ"ב י, יא) בדין בגד העשוי ברובו מחתיכה ממין החייב בציצית ומיעוטו מחתיכה ממין הפטור, שמשמע במג"א שחייב כי הולכים אחר עיקר הבגד. והוה כענין המבואר בסוגיתנו. [וצ"ע בספר שו"ת הלכות ט, ה; י, יד שהבין מהבאה"ל שאין החתיכה הקטנה משלימה לשיעור חיוב]. עוד בגדר דין 'רובו ככולו', ע' במובא ביוסף דעת זבחים כו.

דף כד

קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה, כיצד הוא עושה – פורץ בו פירצה יותר מעשר וגודרו ומעמידו על עשר' – לשם דירה, כלומר שרוצה להשתמש בו תדיר. ונראה מדברי הרי"ף והרמב"ם שאפילו לא פתח בו בית, כל שמגלה בדעתו שיכנס ויצא בו תמיד, או שהדבר נראה לעינים כן – מותר (תורת חיים).

א. ע' בשער הציצין (שנח סקכ"א) שצדד לומר עפ"י הרמב"ם, שכל שמתקן ההיקף כדי שיהא עליו שם דירה ויהא מותר לטלטל בו – די. והביא דברי התו"ח. ונראה שאין כוונתו להקיף על מנת להתיר טלטול גירדא, אלא צריך שיהא דעתו להשתמש שם תדיר.

ובחזו"א (פט, ה יז; פו, ז) נקט שאין מועילים שימושים אחרים מלבד לינה. [וכן מורה פשט דברי רש"י שם שפותח בו בית דירה]. וצ"ע מאי שנא מדיר וסוהר (לעיל יח). שהשימוש התדירי בטיפול בהמות עושה אותם כמוקף לדירה, כמוש"כ החזו"א עצמו (ק, כ). אכן כמה ראשונים (שם) כתבו שהרועה לן שם. וצ"ע.

ב. עוד אפשר לפרש שמדובר כאן שיש לו דירה במקום סמוך, ורוצה מעתה להשתמש בקרפף בתדירות, ובאופן זה משמע בגמרא בסמוך (בע"ב) שגם זה נחשב 'בית פתוח לתוכו' ומועיל על ידי שמתקן ההיקף, וכמובא להלן בשם החזו"א. ובחזו"א איש (פט סק"ז) צדד לומר שאם בדעתו לבנות בית בקרפף וישמש לו הקרפף כחצר לביתו, מותר בטלטול מיד כשפורץ וגודר אפילו עדיין לא בנה הבית, ועכ"פ אם בנה אחר כך – ודאי מותר אז, שהואיל והחצר עיקרה לתשמיש הבית, מועיל בה 'הוקף ולבסוף פתח'.